

INTERNATIONAL JOURNAL OF ECONOMIC STUDIES

ULUSLARARASI
EKONOMİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

September 2018, Vol:4, Issue:3

e-ISSN: 2149-8377

journal homepage: www.ekonomikarastirmalar.org

Eylül 2018, Cilt:4, Sayı:3

p-ISSN: 2528-9942

Altın Mücevherat Sektörünün Vergilendirilmesi, Sorunları ve Çözüm Önerileri

Taxation of Gold Jewellery Sector, Problems and Solution Suggestions

Zeynep ARIKAN

Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, İİBF, Maliye Bölümü, zeynep.arikan@deu.edu.tr

Hakan BAY

Arş. Gör. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, İİBF, Maliye Bölümü, hakan.bay@deu.edu.tr

Furkan KILINÇ

Arş. Gör., Hakkari Üniversitesi, İİBF, Maliye Bölümü, furkan.kilinc@hakkari.edu.tr

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Geliş 21 Mayıs 2018

Düzeltilme Geliş 26 Haziran 2018

Kabul 28 Haziran 2018

Anahtar Kelimeler:

Altın Mücevherat Sektörü,
Kuyumculuk, Vergi.

© 2018 PESA Tüm hakları saklıdır

ÖZET

Ülkemizde altın mücevherat üretim geleneğinin kökleri 5000 yıl öncesine kadar dayanmaktadır. Geçmişten günümüze Anadolu coğrafyasında yaşayan bütün uygarlıklar, başta dini ve estetik amaçla olmak üzere birçok nedenle kendi stilleriyle takı tasarlamışlardır. Günümüzde ise ülkemizdeki altın mücevherat sektörü, geçmişinin vermiş olduğu kültürü ve sorumluluğu taşıyan, yenilikçi tasarımlar modern teknoloji ve teknikleri kullanan bir sektör olarak Dünya'da ilk 10 ülke arasında yerini almaktadır. Ülkemizde altın mücevherat sektöründe faaliyette bulunan 50 adet büyük şirket mevcuttur. Bu şirketler 200 ile 1500 arasında kalifiye eleman çalıştırmakta ve sektörde yaklaşık 250.000 kişiye istihdam olanağı sağlanmaktadır (Ticaret Bakanlığı, 2018:1).

Altın mücevherat sektörünün ülkemizde bu denli gelişmiş olması, bu sektörün vergilendirilmesine ayrı bir önem katmıştır. Yapılan işin nevine göre altın mücevherat sektörüne yönelik, hem gelir hem de kurumlar vergisi yönünden düzenlemeler yapılmış, sektör katma değer ve özel tüketim vergilerine konu olmuştur. Bu çalışmada altın mücevherat sektörünün tarihsel ve günümüzdeki gelişimi ele alınarak vergilendirilme yöntemleri incelenecektir. Çalışmanın son kısmında sektörün vergisel sorunlarına değinilerek, çözüm önerilerinde bulunulacaktır.

ARTICLE INFO

Article History:

Received 21 May 2018

Received in revised form 26 June 2018

Accepted 28 June 2018

Keywords:

Gold Jewellery Sector, Jewelry, Tax.

© 2018 PESA All rights reserved

ABSTRACT

The roots of gold jewellery production tradition in our country last up to 5000 years ago. All the civilizations living in the Anatolian geographical region from the past have designed jewelry for many reasons and their own, especially for religious and aesthetic purpose. Today, the gold jewellery sector in our country is one of the top 10 countries in the world as a sector using innovative designs and modern technology and techniques bearing the culture and responsibility of the past. There are 50 large companies operating in the gold jewellery sector in our country. These companies employ between 200 and 1500 qualified employees and employ about 250,000 people in the sector.

The fact that the gold jewellery sector is so developed in our country has added a special importance to the taxation of this sector. According to the work done, gold jewellery sector has been worked on both income and corporation tax and subject to added value and private consumption tax. In this study, the methods of taxation of the gold jewellery sector will be examined by considering the historical and present development. In the last part of the study, the problems of the taxation of the sector will be touched upon and suggestions for solutions will be made.

GİRİŞ

Altın ve Mücevherat Sektörünün, ekonomimizdeki yeri günden güne artmaktadır. Sektörün özellikle son on yıl içinde gösterdiği performans bunun en önemli göstergesidir. 1999 yılında altın ve mücevherat sektörü yaklaşık 288 Milyon Dolar ihracat yapabilirken, 2017 yılında bu rakam 4 Milyar Doları aşmıştır. 2018 yılı beklentisi ise 4,5 Milyar Doları aşacağı şeklindedir. Gerçekleşen bu hızlı büyüme sayesinde Türkiye, altın ve mücevherat sektöründe pazar büyüklüğü olarak Dünya'nın ilk beş ülke arasına girmiştir. Ayrıca Türkiye, altın ve mücevherat üretiminde de Dünya'nın ilk üç ülkesi arasında yer almaktadır (Ticaret Bakanlığı, 2018:1).

Altın ve Mücevherat Sektörü dinamik ve değişken bir sektördür. Bunun en önemli nedeni ise sektörün fiyatlandırılmasının, alımının ve satımının dövizle bağlı olmasıdır. Ülkemizde altın ve mücevherat sektörüyle istigal eden 50'den fazla büyük şirket ve yaklaşık 5 binden fazla üretici bulunmaktadır. Sektörün ülkemizde bu denli büyük olması ve fiyatlardaki değişkenliği devletin gözünden kaçmamış, sektörün vergilendirilmesine ayrıca önem verilmiştir (Ticaret Bakanlığı, 2018:1).

Sektörün hızlı gelişimi ve dinamikliği birtakım sorunları da beraberinde getirmektedir. Bunların bir kısmı sektörün kendi içindeki sıkıntılardan kaynaklanırken, bir kısmı da vergisel sorunlardan kaynaklanmaktadır. Yaptığımız bu çalışmada sektörünün gelişimi ve vergilendirilmesi incelendikten sonra vergisel sorunlarına da değinilecek ve çözüm önerileri getirilecektir.

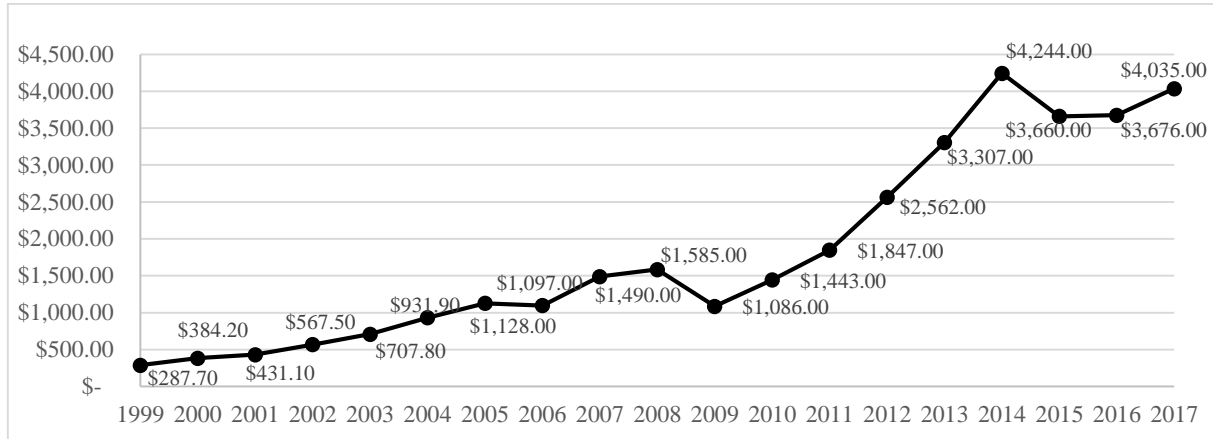
1. Altın ve Mücevherat Sektörüne Genel Bakış

Anadolu'da altın üretiminin temelleri 5000 yıl öncesine kadar dayanmaktadır. Hatta Dünya'da ilk altın para Lidyalılar döneminde Anadolu'da kullanılmıştır. Altın bu dönemlerde ticarete olduğu kadar dini ve estetik amacıyla da kullanılmış, çeşitli takılar üretilmiştir. Ancak Anadolu'da bugünkü anlamda takı ve mücevheratın gelişimi Selçuklular döneminde başlamış, Osmanlı döneminde bu gelişim devam etmiş ve bugünkü halini almıştır (Ticaret Bakanlığı, 2018:1).

Günümüzde altın ve mücevherat sektörü, her sene yaklaşık 400 ton altını ve 200 ton gümüşü işleme kapasitesiyle Dünya altın ve mücevherat sektöründe ilk 10 ülke arasında yer almaktadır. Sektörde yaklaşık 5 bin üretici, 35 bin perakende satış mağazası bulunmaktadır ve toplamda 250 bin kişiye istihdam sağlanmaktadır. Altın mücevherat üretim merkezi İstanbul'dur. Ancak Ankara ve İzmir'de de ciddi miktarlarda üretim yapılmaktadır. Bununla birlikte Doğu ve Güney Doğu Anadolu'da yer alan bazı illerde de yöresel çizgiler taşıyan üretim mevcuttur (Ticaret Bakanlığı, 2018:1).

Ülkemizde altın mücevherat sektörü pazar büyüklüğü açısından Hindistan, Çin, ABD ve Rusya ile birlikte dünyanın en büyük beş pazarı arasında yer almaktadır. Altın ve mücevherat üretiminde ise Hindistan ve İtalya ile birlikte ilk üç ülke arasındadır. Yapılan üretimin % 30-40'ı başta Birleşik Arap Emirlikleri olmak üzere çeşitli ülkelere ihraç edilmekte, geri kalan üretimin yaklaşık %30'u yerli tüketicilere, geriye kalan kısmı ise turistlere ve bavul ticareti yapanlara satılmaktadır (Ticaret Bakanlığı, 2018:1).

Bireylerin yatırım amaçlı fiziki altına karşı talepleri gün geçtikçe azalmaktadır. Bunda en önemli paylar fiziki altının bulundurulmasındaki zorluklar ve altını bozdururken yaşanan değer kayıplarıdır. Öte yandan yakın geçmişte ülkemizde yatırım araçlarının çeşitlenmesi, devletin ve bankacılık sisteminin yatırımcıyı altın hesaplarına yönlendirmesi de fiziki altına olan talebin azalmasında ciddi bir paya sahiptir. Bu nedenlerle altın ve mücevherat sektörünün iç piyasada daralmış ve yönünü dış piyasalara çevirmiştir (Ticaret Bakanlığı, 2018:2).

Tablo 1: Türkiye'nin Altın ve Mücevherat İhracatı (Milyon Dolar)

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı/www.ticaret.gov.tr (25.08.2018).

Tablo 1'e göre Türkiye'nin yıllara göre ihracat rakamları yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde altın ve mücevherat sektörünün ihracatının özellikle son on yıl içerisinde ciddi oranda arttığını görülmektedir. Türkiye, 2017 yılında 4.035 milyar dolarlık ihracatla, altın ve mücevherat ihracatında Dünya'da onuncu sırada yer almıştır.

Tablo 2: Ünelere Göre Türkiye'nin Altın Mücevherat İhracatı

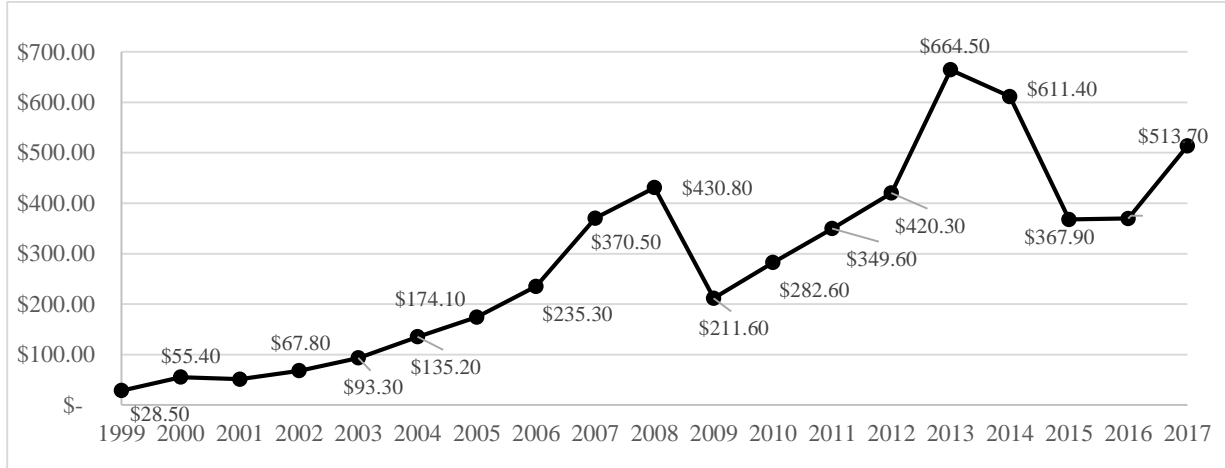
	2015	2016	2017	2016-	2017 % Pay
				2017% Değişim	
B.A.E.	1.166.229	1.434.817	1.358.014	-5,4	33,7
Irak	454.636	542.091	956.605	76,5	23,7
A.B.D.	144.541	192.736	243.661	26,4	6
Hong Kong	68.627	109.761	157.296	43,3	3,9
Almanya	61.096	106.699	156.023	46,2	3,9
Belçika	68.293	71.823	124.450	73,3	3,1
İsrail	66.551	79.274	91.792	15,8	2,3
Libya	73.215	52.243	85.331	63,3	2,1
Lübnan	42.986	61.102	73.766	20,7	1,8
Fas	67.768	95.521	49.621	-48,1	1,2
İran	857.589	396.909	45.916	-88,4	1,1
İtalya	43.242	44.906	42.672	-5	1,1
Romanya	17.683	28.652	41.560	45,1	1
Polonya	26.877	31.912	41.483	30	1
Kırgızistan	50.828	30.676	41.373	34,9	1
Meksika	28.118	33.207	41.133	23,9	1
Kazakistan	39.360	27.023	39.977	47,9	1
Rusya Federasyonu	20.905	14.113	34.152	142	0,8
İngiltere	17.721	22.288	26.365	18,3	0,7
Çek Cumhuriyeti	13.779	21.604	25.716	19	0,6
Diğer	329.809	278.910	358.255	28,4	8,8
Genel Toplam	3.659.853	3.676.267	4.035.162	0,4	100

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı/www.ticaret.gov.tr (25.08.2018).

Tablo 2’de, Türkiye’nin 2015-2017 yılları arasında diğer ülkelerle yaptığı altın ve mücevherat ihracat rakamları ile 2016-2017 yılları arasındaki değişimi ve ihracat yapılan ülkelerin altın ve mücevherat sektöründe gerçekleşen toplam ihracat içindeki payları yer almaktadır. Tabloya göre Türkiye en çok ihracatı Birleşik Arap Emirlikleri, Irak, Amerika Birleşik Devletleri, Hong Kong ve Almanya’ya yapmaktadır.

Sektörün her geçen yıl büyümesi ve ihracatta yaşanan pozitif ilerlemeler nedeniyle sektörün hammadde ihtiyacı sürekli artmaktadır. Yapılan son kanuni düzenlemeler ithalat üzerindeki vergi yükünü kaldırdığından son yıllarda ithalatın arttığı görülmektedir.

Tablo 3: Türkiye'nin Altın ve Mücevherat İthalatı (Milyon Dolar)

Kaynak: T.C Ticaret Bakanlığı/www.ticaret.gov.tr (25.08.2018).

Özel Tüketim Vergisi ve Katma Değer Vergisi Kanununda yapılan değişikliklerden sonra altın ve mücevherat sektöründe ithalatta genel bir artışın olduğu görülmektedir. Tablo 3’e göre 2017 yılında Türkiye toplam 513,70 milyon dolar tutarında altın ithal etmiş, bu ithalatın büyük bir bölümünü İtalya ve Birleşik Arap Emirlikleri’nden gerçekleştirmiştir.

Tablo 4: Ülkelere Göre Türkiye’nin Altın Mücevherat İthalatı

	2015	2016	2017	2016-	2017 %
				2017%	
				Değişim	Pay
İtalya	198.747	192.716	246.351	27,8	48
B.A.E.	92.298	82.302	122.957	49,4	23,9
Bolivya	-	17.062	71.686	320,1	14
Estonya	11.349	13.399	12.231	-8,7	2,4
A.B.D.	5.585	4.365	6.969	59,7	1,4
Fransa	7.166	9.482	6.710	-29,2	1,3
Çin	8.991	5.273	6.663	26,3	1,3
Hong Kong	8.844	7.738	5.575	-28	1,1
Hindistan	5.223	5.406	5.323	-1,5	1
Tayland	3.078	3.015	4.549	50,9	0,9
Yunanistan	108	243	4.020	1.551,30	0,8
Bulgaristan	5.312	5.122	3.113	-39,2	0,6
İsviçre	5.353	4.141	2.784	-32,8	0,5
İspanya	3.266	3.116	2.352	-24,5	0,5
Irak	448	576	1.952	238,8	0,4
Endonezya	1.002	1.312	1.632	24,3	0,3

Almanya	1.353	833	1.619	94,4	0,3
Güney Kore	1.359	1.086	1.558	43,5	0,3
K.K.T.C.	306		784	-	0,2
Çek Cumhuriyeti	346	375	754	101,3	0,1
Malezya	14	157	699	343,9	0,1
İngiltere	707	424	621	46,3	0,1
Macaristan	42	82	395	383,2	0,1
Letonya	1.246	703	357	-49,2	0,1
Singapur	286	585	314	-46,4	0,1
Diğer	5.468	10.081	1.768	-82,5	0,3
Genel Toplam	367.896	369.597	513.735	0,5	100

Kaynak: T.C Ticaret Bakanlığı/www.ticaret.gov.tr (25.08.2018).

Tablo 4’de, Türkiye’nin 2015-2017 yılları arasında diğer ülkelerle yaptığı altın ve mücevherat ithalat rakamları ile 2016-2017 yılları arasındaki değişimi ve ithalat yapılan ülkelerin altın ve mücevherat sektöründe gerçekleşen toplam ithalat içindeki payları yer almaktadır. Türkiye yıllık ortalama 300 ton altın ve değerli mücevherat ithalatı yapmaktadır. Buna göre Türkiye en çok ithalatı İtalya, Birleşik Arap Emirlikleri, Bolivya, Estonya ve Amerika Birleşik Devletleri’ne yapmaktadır.

2. Altın ve Mücevherat Sektörünün Vergilendirilmesi

Ülkemizde altın ve mücevherat sektörünün vergilendirilmesinin genel hükümleri 213 sayılı Vergi Usul Kanunu’na göre belirlenmiştir. Bu kanun ile tüm sektörler gibi altın ve mücevherat sektörünün de vergilendirilmesinin genel çerçevesi çizilmiştir. 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununa göre ise mükellefin elde ettiği gelirin nasıl vergilendirileceği açıklanmıştır.

2.1. Gelir Vergisi Yönünden Altın ve Mücevherat Sektörü

Gerçek kişi veya şahıs işletmesi olarak altın ve mücevherat sektöründe faaliyette bulunanların elde ettikleri gelirler 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu’na göre vergilendirilmektedir. Kanunun 37’nci maddesine göre altın ve mücevherat sektöründe işgal eden işletmelerin sahiplerinin elde ettiği kazanç, ticari kazanç sayılmaktadır (Tosuner, Arıkan, 2018:40).

Gelir Vergisi Kanunu’na göre ticari kazancın tespiti basit usulde ve gerçek usulde olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır. Kanunun 51’inci maddesi, “Basit Usulün Hududu”nu belirlemiştir. Buna göre “sarraflar ile kıymetli maden ve mücevherat alım satımı ile uğraşanlar” basit usulden faydalanamazlar. Bu nedenle altın ve mücevherat işiyle işgal eden gerçek kişi veya şahıs işletmeleri sahipleri sadece gerçek usulde vergilendirilecektir.

Vergi Usul Kanunu’nun 176’ncı maddesine göre tüccarlar defter tutma bakımından I’inci sınıf tüccarlar ve II’nci sınıf tüccarlar olmak üzere ikiye ayrılır. I’inci sınıf tüccarların kazançları bilanço esasına göre; II’nci sınıf tüccarların kazançları ise işletme esasına göre; tutacakları defterlere göre hesaplanarak vergilendirilir.

Vergi Usul Kanunu’nun 182’nci maddesine göre bilanço esasında vergilendirilenler; yevmiye defteri, defteri kebir ve envanter defteri tutmakta zorunlu iken, aynı Kanunun 193’üncü maddesine göre işletme esasında vergilendirilenler; işletme hesabı defteri tutmak zorundadır.

Bilanço esasına göre ticari kazancın tespiti Gelir Vergisi Kanunu’nun 38’inci maddesiyle belirlenmiştir. Buna göre, teşebbüsteki öz sermayenin hesap dönemi sonunda ve başındaki değerleri arasındaki müspet fark ticari kazançtır. Bu dönem zarfında işletme sahip veya sahiplerince;

1. İşletmeye ilave olunan değerler bu farktan indirilir;

2. İşletmeden çekilen değerler ise farka ilave olunur.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 39'uncu maddesi ticari kazancın işletme esasına göre tespitini hüküm altına almıştır. Buna göre bir hesap dönemi içinde elde edilen hasılat ile giderler arasındaki müspet fark ticari kazançtır. Hükümün uygulanması bakımından elde edilen hasılat, tahsil olunan paralarla tahakkuk eden alacakları; giderler ise, tediye olunan ve borçlanılan meblağları ifade eder. Emtia alım ve satımı ile uğraşanlarda ticari kazancın bulunması için hesap dönemi sonundaki emtia mevcudunun değeri hasılatı, dönem başındaki emtia mevcudunun değeri ise giderlere ilave olunur.

Altın ve Mücevherat sektöründe bulunan işletmelerin, kazançlarının safi tutarları hesaplarken Gelir Vergisi Kanunu'nun 40'ıncı ve 41'inci maddelerini göz önünde bulundurmaları gerekir. Bu maddeler I'inci ve II'nci sınıf tacirlerin tamamı için geçerlidir. Kanunun 40'ıncı maddesi indirilebilecek giderleri, 41'inci maddesi ise gider kabul edilmeyen ödemeleri düzenlemiştir.

Gelir vergisi mükellefi olan altın ve mücevherat sektöründe faaliyette bulunanlar, bu faaliyetlerinden elde ettikleri gelirleri, Gelir Vergisi Kanunu'nun 103'üncü maddesinde yer alan tarifeye göre gelir vergisine tabi yıllık vergilerini Gelir Vergisi Kanunu'nun 103'üncü maddesinde yer alan tarifeye göre yıllık vergilerini hesaplayarak yıllık gelir vergilerini beyan edeceklerdir.

Tablo 5: 2018 Yılı Gelir Vergisi Tarifesi

	Oranlar
14.800 TL'ye kadar	15%
34.000 TL'nin 14.800 TL'si için 2.220 TL, fazlası	20%
80.000 TL'nin 34.000 TL'si için 6.060 TL, fazlası	27%
80.000 TL'den fazlasının 80.000 TL'si için 18.480 TL, fazlası	35%

Kaynak: Gelir İdaresi Başkanlığı/www.gib.gov.tr (25.08.2018)

Gerçek usulde vergilendirilen mükelleflerin, Kanunun 92'nci maddesine göre bir yıl içerisinde elde ettikleri kazanç ve iratlarının beyannamesini, izleyen yılın Mart ayının başından yirmibeşinci günü akşamına kadar tarha yetkili vergi dairesine vermeleri gerekmektedir. Beyanname ile verdikleri yerler üzerinden tahakkuk ettirilen gelir vergisi, Kanunun 117'nci maddesine göre Mart ve Temmuz aylarının son gününe kadar iki eşit taksitte ödenir.

Gelir Vergisi Kanununun "Geçici Vergi"yi düzenleyen mükerrer 120'nci maddesine göre; "Ticari kazanç sahipleri (basit usulde vergilendirilenler hariç) ile serbest meslek erbabı cari vergilendirme döneminin gelir vergisine mahsup edilmek üzere, bu Kanunun ticari veya mesleki kazancın tespitine ilişkin hükümlerine göre (indirim ve istisnalar ile Vergi Usul Kanununun değerlemeye ait hükümleri de dikkate alınarak) belirlenen ilgili hesap döneminin üç aylık kazançları (42'nci madde kapsamına giren kazançlar ile noterlik görevini ifa ile mükellef olanların bu işlerden sağladıkları kazançlar hariç) üzerinden, 103'üncü maddede yer alan tarifinin ilk gelir dilimine uygulanan oranda (%15) geçici vergi öderler". Geçici vergi matrahının hesaplanmasında dönem sonu mal mevcutları, kayıtlar üzerinden tespit edilebilir. Hesaplanan geçici vergi üç aylık dönemi izleyen ikinci ayın ondördüncü akşamına kadar bağlı olunan vergi dairesine beyan edilir ve onyedinci günü akşamına kadar ödenir. Aynı dönem içinde tevkif edilmiş bulunan gelir vergisi hesaplanan geçici vergiden mahsup edilir.

2.2. Kurumlar Vergisi Yönünden Altın ve Mücevherat Sektörü

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 1'inci maddesine göre sermaye şirketlerinin, kooperatiflerin, iktisadi kamu kuruluşlarının, dernek veya vakıflara ait iktisadi işletmeler ile iş ortaklıklarının kazançları kurumlar vergisine tabidir. Bu hükme göre söz konusu kurumların altın ve mücevherat sektöründe faaliyette bulunmaları nedeniyle edecekleri kazançlar kurumlar vergisine tabidir.

Kurumlar vergisi, bir hesap dönemi içinde elde edilen safi kurum kazancı üzerinden hesaplanır. Kurum kazancı hesaplanırken, Gelir Vergisi Kanunu'nun ticari kazanç hakkındaki

hükümleri dikkate alınır. Buna göre kurumların elde ettikleri tüm kazanç ve iratlar, Gelir Vergisi Kanunu'nun 2'nci maddesinde sayılan hangi gelir unsuruna girerse girsün ayırım yapılmaksızın, bir bütün halinde "kurum kazancı" olarak sayılır. Safi kurum kazancı tespitinde Gelir Vergisi Kanunu'nun ticari kazanç hakkındaki hükümleri uygulanır. Altın ve mücevherat sektöründe faaliyette bulunanların elde ettiği kazanç, ticari kazanç niteliği taşıdığından elde etmede tahakkuk esas geçerli olacaktır. Kurum kazançları sadece gerçek usulde tespit edilir ve vergilendirme dönemi hesap dönemi olarak tanımlanmaktadır.

Kurumlar vergisi mükellefleri Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 8'inci maddesine göre, ticarî kazanç gibi hesaplayacakları kurum kazancının tespitinde, aşağıdaki giderleri de ayrıca hasılatından indirebilmektedirler;

- a) Menkul kıymet ihraç giderleri,
- b) Kuruluş ve örgütlenme giderleri,
- c) Genel kurul toplantıları için yapılan giderler ile birleşme, devir, bölünme, fesih ve tasfiye giderleri,
- ç) Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde komandite ortağın kar payı,
- d) Katılım bankalarının katılma hesabı karşılığında ödenen kar payları,
- e) Sigorta ve reasürans şirketlerinde bilanço gününde hükmü devam eden sigorta sözleşmelerine ait teknik karşılıklardır.

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 32'nci maddesine göre kurumlar vergisi, kurum kazancı üzerinden %20 oranında alınır. Ancak 05.12.2017 tarihinde yürürlüğe giren 7061 sayılı Kanun ile Kanun'a Geçici 10'uncu madde eklenmiş ve 2018,2019 ve 2020 yılları için verginin oranı %20'den %22'ye çıkarılmıştır.

Kanunun 14'üncü maddesine göre kurumlar vergisi, hesap döneminin kapandığı ayı izleyen dördüncü ayın birinci gününden yirmibeşinci günü akşamına kadar vergi dairesine verilmek zorundadır. Bununla birlikte aynı Kanunun 21. Maddesi uyarınca, kurumlar vergisinin, beyannamenin verildiği ayın sonuna kadar ödeneceği belirtilmiştir.

Kurumlar vergisine tabi altın ve mücevherat sektöründe faaliyette bulunan işletmelerin Kurumlar Vergisi Kanununun 32//2 maddesinin göre, cari vergilendirme döneminin kurumlar vergisine mahsup edilmek üzere Gelir Vergisi Kanun'unda belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde üçer aylık dönemler itibariyle tespit edilecek kurum kazancı üzerinden, cari dönemde kurumlar vergisi oranında geçici vergi ödemekle yükümlüdürler. Buna göre, kurumlar vergisi mükelleflerinin bu beyannameler üzerinden tahakkuk eden kurumlar vergisinden, ilgili hesap dönemine ilişkin olarak ödedikleri aynı orandaki geçici vergiyi mahsup ederek kalan vergiyi izleyen yılın Nisan ayının sonuna kadar ödeyecekleri hüküm altına alınmıştır(Tekin, 2008:170).

2.3. Katma Değer Vergisi Yönünden Altın ve Mücevherat Sektörü

3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun, verginin konusunu teşkil eden işlemler başlıklı 1'inci maddesine göre ticarî, sınai, zirai faaliyet ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetler katma değer vergisine tabidir. Kanunun 1'inci maddesinde yapılan bu genel düzenlemeye göre ticari bir faaliyet olan altın ve mücevherat sektöründe tüketiciye yapılan teslimlerinde KDV'ye tabi olması gerekir.

Ancak Kanununun 17/4-g maddesine göre, "Külçe altın ve külçe gümüş teslimleri ile kıymetli taşların (elmas, pırlanta, yakut, zümrüt, topaz, safir, zebircet, inci) 06.12.2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre Türkiye'de kurulu borsalarda işlem görmek üzere ithali, borsaya teslimi ve borsa üyeleri arasında el değiştirmesi, döviz, para, damga pulu, değerli kağıtlar, hisse senedi, tahvil, (elde edilen faiz gelirleri ile sınırlı olmak üzere tahvil satın almak suretiyle verilen finansman hizmetleri dahil) varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikaları, Türkiye'de kurulu borsalarda işlem gören sermaye piyasası

araçları ile metal, plastik, lastik, kauçuk, kağıt, cam hurda ve atıkları ile konfeksiyon kırpıntılarının teslimi KDV'den müstesnadır. Bu hüküm, ancak altın ve mücevherat sektöründe faaliyette bulunanları tamamen KDV'nin kapsamı dışında bırakmamakta, aynı Kanunun 23'üncü maddesiyle bunların yapacakları teslimler özel matrah şekline tabi tutulmaktadır. Kanunun 23'üncü maddesinin e bendi şöyledir: "Altından mamül veya altın ihtiva eden ziynet eşyaları ile sikke altınların teslim ve ithalinde matrah, külçe altın bedeli düşüldükten sonra kalan miktardır". Maliye Bakanlığınca 9 ve 69 nolu KDV Genel Tebliği çıkarılarak konu ile ilgili açıklamalar yapılmıştır. İthalat veya dahilden satın alma yoluyla temin edilen külçe altından bizzat imal edilen veya fason olarak imal ettirilen veya teslim edildiği şekilde satın alınan ziynet eşyası ile sikke altınların tesliminde satış bedelinden teslim konusu mamulün bünyesinde yer alan külçe altına isabet eden has bedel düşüldükten sonra kalan miktar katma değer vergisinin matrahı olacaktır (Tuna, 2005:599).

Genel olarak baktığımızda altın ve mücevherat sektörü altın, gümüş ve diğer kıymetli madenlerin alım ve satım işlemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Altın ve gümüşün satış işlemi sonucunda hesaplanması gereken KDV, piyasadaki diğer mal ve hizmetlerdeki gibi yapılmamaktadır. Burada diğerlerinden farklı olarak özel matrah şekilleri uygulanmakta, satış tutarının tamamı üzerinden değil, değerli madenin has tarafı dışında kalan kısmı vergilendirilmektedir. Kıymetli maden ve taşlarda ise altın ve gümüşteki gibi bir özel matrah uygulaması mevcutken 6552 sayılı Kanun ile bu kaldırılmış ve hesaplanması diğer mal ve hizmetlerde olduğu gibi genel oranda yapılması kararı alınmıştır. Altın ve gümüşün özel matrah şekilleri ile hesaplanmasını şu şekilde örnekleyebiliriz;

20 gram ağırlığında 22 ayar bir bilezik 4.000 TL'ye satılmıştır. Bu satışın vergilendirilmesi aşağıdaki gibi olacaktır. (O andaki 1 gram 22 ayar altının satış fiyatı 200 TL, 1 gr külçe altının fiyatı 210 TL olduğunu varsayalım.)

Öncelikle 20 gram ağırlığındaki 22 ayar bilezikteki külçe (has) altın miktarı bulunur. Kuyumculuktaki hesaplamalarda ayar, milyeme çevrilir. 22 ayar, $(22/24)= 0,916$ milyemdir. $20 \times 0,916= 18,32$ gr. 20 gram bileziğin 18,32 gramı külçe (has) altındır.

20 Gr 22 Ayar Bilezik Satışı	=	20 gr x 200 TL	=	4.000 TL
KDV'ye Tabi Olmayan Külçe Altın Miktarı	=	20 gr x 0,916	=	18,32 gr
KDV'ye Tabi Olmayan Kısımın Tutarı	=	18,32 gr x 210 TL	=	3.847,2 TL
KDV'ye Tabi Olan Miktarın KDV Dahil Tutarı	=	4.000 TL - 3.847,2 TL	=	152,8 TL
KDV Matrahı	=	152,8 / 1,18	=	129,49 TL
Hesaplanan KDV Tutarı	=	152,8 TL - 129,49 TL	=	23,31 TL

Yukarıda yaptığımız hesaplama göre 20 gramlık 22 ayar bilezikte hesaplanan KDV tutarı 23,31 TL'dir. Bu satışın faturalandırılması "Tablo 6"da aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Tablo 6: 22 Ayar Bilezikteki KDV'nin Fatura Örneği

Cinsi	Ayar	Miktar (Gram)	Gram Fiyatı	Tutar	Külçe Gram Fiyat Tutar	KDV Dahil Kalan
Bilezik	22	20	200,00 TL	4.000,00 TL	18,32 210,00 3.847,2	152,8TL
20 GR 22 AYAR BİLEZİK SATIŞI					TOPLAM	129,49 TL
					KDV	23,31 TL
					Genel Toplam	4.000 TL

Kaynak: Mevcut kanuni düzenlemelere göre tarafımızca oluşturulmuştur.

Öte yandan, külçe altından (hurda altın dahil) altın mamulü veya altın ihtiva eden eşya imalatı ile uğraşanların yaptıkları işler karşılığında aldıkları ücretler üzerinden ayrıca katma değer vergisini hesaplayacakları tabiidir.

2.4. Özel Tüketim Vergisi Yönünden Altın ve Mücevherat Sektörü

Özel Tüketim Vergisi, tek aşamalı ve dar kapsamlı bir vergi türüdür. Bu verginin konusunu 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun 1'inci maddesinde belirtilen ve Kanun'a ekli listelerde yer alan malların ithalatı, imalatı veya ilk iktisabı ile satış işlemlerinin gerçekleştirilmesi oluşturmaktadır. Kanuna ekli listede yer alan tüm mallar yerli ve yabancı mal ayırımına tabi tutulmaksızın verginin konusuna alınmıştır.

Altın ve mücevherat sektöründe alım satımına konu olan mallar Kanunun IV sayılı listesinde yer almaktayken, 11.09.2014 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 6552 sayılı Kanun'un 116'ncı maddesi ile IV sayılı listede yer alan altın ve mücevherat ile ilgili mallar listeden çıkartılarak, bu mallar ÖTV'den istisna edilmiştir.

2.5. Gümrük Vergisi Yönünden Altın ve Mücevherat Sektörü

Gümrük Vergisi, gümrüğe tabi ticari eşyanın sınırdan giriş, çıkışı veya geçişi sırasında, miktarı veya değeri üzerinden alınan; "sınır vergileri" ya da "sınırdan alınan vergiler" olarak da tanımlanan; ekonomik, sosyal ve mali fonksiyonları olan önemli bir dış ticaret ve ekonomi politikası aracı olan bir vergi türüdür (Bulut, 2007:140). Sektörün ithalat ve ihracatının son 10 yıl içerisinde ciddi bir artış göstermesi gümrük işlemlerinin de artmasına neden olmuştur.

Türkiye, altın ve değerli taş ithalat ve ihracatı gerçekleştirdiği birçok ülke ile sınır ticareti anlaşmasına sahiptir. Dolayısıyla ülkeler arasında yapılan işlemler vergiden istisnadır. Öte yandan Borsa İstanbul ve Merkez Bankası aracılığıyla borsa üyelerinin yapmış olduğu ithalat ve ihracat KDV'den istisna edilmiş, ÖTV ise 2014 yılında kaldırılmıştır.

3. Altın ve Mücevherat Sektörünün Vergisel Sorunları ve Çözüm Yolları

Her sektörde olduğu gibi bu sektöründe vergilendirilmesinde bazı sorunları bulunmaktadır. Bunların başında enflasyon düzeltilmesi başka bir deyişle fiktif karlar gelmektedir. Bununla birlikte sektörün KDV, defter tutma hadleri, altın ve mücevherat satışındaki taksit sayısı gibi sorunları da mevcuttur.

3.1. Enflasyon Düzeltilmesi

Enflasyon düzeltilmesi uygulaması, paranın satın alma gücündeki eksi yönlü değişimler nedeniyle, zamanla işletmenin gerçek durumunu ifade etmekten uzaklaşan mali tablolarının,

düzenlendiği tarih itibariyle işletmenin mali durumunu tam olarak ifade edebilir hale getirilmesi işlemidir. Şöyle ki Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 298'inci maddesinin (A) fıkrasında enflasyon düzeltmesi, "mali tablonun ait olduğu tarihteki satın alma gücü cinsinden hesaplanması" olarak tanımlanmıştır (Küçük, 2007:20).

Altın ve mücevherat sektörü dinamik bir sektördür. Fiyatlandırılması uluslararası piyasalardaki fiyat hareketlerine bağlıdır. Fiyatların sürekli değişkenlik göstermesi ve son yıllarda altın fiyatlarındaki ciddi artış sebebiyle altın ve mücevherat satış ve ihracat işlemlerinde ciddi karlar oluşmaktadır. Güncel mevzuata göre sektör, stoklarındaki altının o anki piyasa değeri üzerinden doğan fiktif karlardan vergilendirmektedir. Ancak sektörün bu konuda tavsiyesi, karı hammaddeden değil; hammaddenin üzerinden meydana getirilen katma değer ve istihdamdan sağladığı işçilik bedelleri üzerinden vergilendirilmesidir (İKO, 2009:10).

5024 sayılı Kanun ile uygulanmaya başlayan enflasyon düzeltmesi uygulaması yerine, bir önceki uygulama olan "maliyet bedeli artırımı" uygulamasına dönülmesi sektör açısından daha uygun olacaktır. Böylelikle kur farklarından doğan değişimler bilançonun direkt olarak aktifinde yer almayacak, bu farklar bilançonun pasifinde takip edilecektir (İKO, 2009:10).

3.2. Katma Değer Vergisi

Sektörün KDV ile ilgili birçok sorunun vergi kanunlarında yapılan düzenlemeyle çözümlendiği görülmektedir. Özellikle İstanbul Altın Borsası (İAB) aracılığıyla ve üyeleri ile yapılan altın ve mücevherat alım satımının KDV'den vergisinden istisna edilmiş olması sektörün sağlıklı işleyebilmesi için çok önemlidir. Ayrıca altın ve gümüşün nihai tüketiciye satılırken uygulanan KDV'de özel matrah şekli de bu konuda önemli bir husustur. Ancak 6552 sayılı Kanunla yapılan düzenleme ile değerli taşların satışında özel matrah şekillerinin kaldırılması ve verginin genel oran üzerinden hesaplanması değerli taşların satışını olumsuz yönde etkilemiştir.

Bu konuda sektörün beklentisi değerli taşlarda da altın ve gümüşte olduğu gibi özel matrah şekline dönülmesi ya da KDV oranında bir indirimle gidilmesi şeklindedir.

3.3. Defter Tutma Hadleri

Altın ve mücevherat sektöründe 50'den fazla büyük firma ve 35.000'e yakın perakende satış mağazası bulunmaktadır. Mevcut perakende satış mağazalarının ise yaklaşık %70'i işletme hesabına, %30'da bilanço esasına göre vergilendirilmektedir.

Sektördeki defter tutma hadleri sektör açısından ciddi sıkıntılar meydana getiren önemli konulardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye'de faaliyet gösteren perakende satış mağazalarının büyük bir çoğunluğu esnaf statüsündedir. Birçok esnaf işletme hesabının, bilanço hesabına göre daha basit olması sebebiyle işletme hesabında kalabilmek adına yıllık alım ve satım hadlerini tutturmak için özel çaba göstermektedirler. Örneğin 2018 yılı için ikinci sınıf tacirin toplam alım bedeli 204.000 TL iken satış bedeli 276.000 TL'dir. Şu an itibariyle 1.000 gr altının ortalama yaklaşık 250.000 TL olduğu değerlendirildiğinde esnafın bu tutarları tutturabilmesi mümkün gözükmemektedir.

Sektöre baktığımızda elde edilen ticari karın hammaddeden değil, elde edilen mamulün üzerindeki işçilikten olduğu gözükmemektedir. Bu konuda sektörün beklentisi defter tutma hadlerinde düzenlemeye gidilmesi ya da kazancın hammadde üzerinden değil sadece işçilik üzerinden alınmasının sağlanmasıdır.

3.4. Taksit Sayısı

Altın ve mücevherat sektöründe kredi kartına taksit sayısı devletin elde edeceği vergi geliri açısından büyük önem arz etmektedir. İlk önce on iki olan taksit sayısı süreç içerisinde önce teke sonrada sektörün gösterdiği tepkiler sonucunda dörde çıkartılmıştır. Şu anki durumda ise kredi kartına taksit sayısı dört iken, banka kredisi çekilerek otuz altı aya kadar altın ve mücevherat satışı yapılabilmektedir.

Bu durumun vergi idaresi açısından önemi şudur; özellikle defter tutma hadlerinin düşük olması ve altının hammadde değerinin yüksek olması sebebiyle sektörde yer alan esnaflar vergi kaçırma eğilindedir. Bu yüzden taksit sayısı ne kadar çok olursa tüketici alımlarını kredi kartıyla yapmayı tercih edecektir. Bu durum beraberinde elde edilen gelirin kaydını zorunlu kılacak ve vergi kayıp ve kaçaklarının önüne geçilecektir.

SONUÇ

Altın ve mücevherat sektörü her geçen yıl ülkemizde önemini arttırmakta ve ekonomimizdeki payı büyümektedir. Türkiye yaklaşık 20 yıl önce altın ve mücevherat sektöründe Dünya’da isminden söz ettiremezken, bugün özellikle üretimde Dünya’da ilk üç arasında, ihracatta da ilk on ülke arasında yer almaktadır. Bu çerçevede değerlendirdiğimizde altın ve mücevherat sektörü Türkiye için gelecekte en önemli sektörler arasında yer alacaktır.

Altın ve mücevherat sektöründen elde edilen tüm kazanç ve iratlar, yürürlükte bulunan vergi kanunlarına göre vergilendirilmektedir. Sektörde yer alan tacir ve esnaflar 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununa göre, şirketler ise 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanuna göre vergilendirilmektedir. Bununla birlikte tüketiciye yapılan her satış özel matrah şeklinde veya genel oranda KDV’ye tabidir. Özel Tüketim Vergisi ise, 6552 sayılı Kanunla yapılan düzenleme ile sektörün konusu olmaktan çıkmıştır.

Her sektörde olduğu gibi altın ve mücevherat sektöründe de vergisel sorunlar bulunmaktadır. Sektörün vergisel sorunlar yaşamasının temel nedeni, sektörün hammaddesi olan altın, gümüş ve değerli taşların fiyatlarındaki hareketliliklerdir. Bu durum genellikle gerçek kişi mükellefiyete sahip olan altın ve mücevherat sektörünü yakından ilgilendirmektedir. Şöyle ki, mükelleflerin vergilendirilmesinde kıstas olan had ve tutarlar, vergileme döneminden bir önceki sene belirlenmektedir. Bu durum mükelleflerin yıllık alım-satım tutarlarını denkleştirme çabasına düşmesine neden olmaktadır. Enflasyon düzeltmesi uygulaması da, emtia piyasalarındaki fiyat hareketliliğinden dolayı sektörün geneli üzerindeki sorunlar arasında yer almaktadır.

KAYNAKÇA

- Bulut, M. K. (2007), *Gümrük Vergisine Eş Etkili Vergi ve Mali Yüklerin Gümrük Vergisi Tanımı Kapsamında Değerlendirme*, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı:314, s.139-148.
- Küçük, S. (2007), *Değerleme ve Dönem Sonu işlemleri*, Yaklaşım Yayınları Özel Sayı Eki, Sayı:181(169).
- Özden, M. (2007), *Vergi Hukuku Yönünden Enflasyon Düzeltmesi ve Analizi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- Özbalcı, Y. (2012), *Vergi Usul Kanunu Yorum ve Açıklamalar*, Oluş Yayıncılık, Ankara.
- Tekin, C. (2008) *Kurumlar Vergisi Rehberi*, Vergi Sorunları Dergisi Nisan Özel Eki, Sayı:235.
- Tekşen, Ö. ve Atay, S. (2004), *Vergi Hukuku Açısından Enflasyon Muhasebesinin Finansal Tablolara Etkileri*, Sayıştay Dergisi, Sayı:55, s.41-52.
- Tosuner, M. ve Arıkan, Z. (2017), *Vergi Usul Hukuku*, Kanyılmaz Matbaacılık, İzmir.
- Tosuner, M. ve Arıkan, Z. (2018), *Türk Vergi Sistemi*, Kanyılmaz Matbaası, İzmir.
- Tuna, V. E. (2005), *Kuyumculuk Sektöründe KDV Uygulaması*, Maliye Postası Dergisi, Sayı:599, s.110-123.
- EKOKENT, (Bölgesel Kalkınma, Kent ve Çevre Araştırma ve Uygulama Merkezi), (2012), *Uluslararası İhtiyaçların Geliştirilmesi Projesi İhtiyaç Analizi Kuyumculuk Sektörü*.
- GTB, (T.C. Ticaret Bakanlığı), (2018), *Mücevherat Sektör Raporu*.
- İKO, (İstanbul Kuyumcular Odası), (2009), *Kuyumculuk Sektörünün Vergisel Yapısındaki 5 Önemli Sorunu*.

JTR, (Mücevher İhracatçıları Birliği), (2018), *JTR Magazine*.

JTR, (Mücevher İhracatçıları Birliği), (2018), *Sector Guide*.

MTA, (Maden Teknik ve Arama Genel Müdürlüğü), (2016), *Türkiye’de ve Dünyada Altın*.

<http://www.alomaliye.com/2003/04/24/bazi-kanunlarda-degisiklik-yapilmasi-hakkinda-kanun-4842-sayili-kanun/>

<https://vergialgi.net/vergi/kiymetli-taslarin-vergilendirilmesinde-son-durum/>

<http://www.kuyumcularindunyasi.com/sector-haberleri/6552-sayili-torba-kanunun-kuyumculari-igilendiren-bolum-h244.html>

<http://www.denet.com.tr/vergi/dosyalar/kdv6/KDV6-23.pdf>

<http://www.vizyonymm.com/makaleler/kuyumcularda--otv--kdv-istisnasi/>